Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Pili Otazua Elordieta

Arratzu, Bizkaia
(1934-2022)

Aurkibidea

Biografia

Arratzuko Zubieta auzoko Zubieta etxean jaio zen zortzi neba-arrebadun familia batean. Ama bertakoa zuen eta aita Arrietakoa. Sekula ez zen eskolara joan gerraostean joatea egokitu zitzaiolako; hori dela-eta, etxeko izekoak irakatsi zion guztia. 14 urtegaz Gernikako Olibarestarren etxera joan zen umezain. 18rekin Bilboko San Frantziskora joan zen ile-apaintzaile ogibidea ikastera eta urte askoan ibili zen lanbide horretan. Bilbon ezagutu zuen Sondikako senargaia, eta ezkondu ezkeroztik Sondikan bizi izan da. Txorierriko hizkeraren ukitua nabari zaio berbaeran.

Zintak

ART-004

- **Proiektua**: Tximintx euskara elkartea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data**: 2011-02-09
- **Iraupena**: 85 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Zubiri, Itsasne

Pasarteak

1. Maistrak eta abadea faxista ziren

- **Erref**: ART-004/004
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:07:05. **Bukatu**: 00:09:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:
Bere ahizpak eta neba zaharrena eskolara joan ziren, baina bera ez. Maistrak eta abadea faxista hutsak ziren. Bera mezara egunero joaten zen eta abadeak dena erdaraz egiten zuen. Eskolara txapel gorriz joan behar zen eta hori falangisten ikurra zenez, etxean ez zioten eskolara joaten uzten. Etxean bertan ikasi zuen irakurtzen eta idazten.

2. Meza eta sepultura

- **Erref**: ART-004/005
- **Iraupena**: 0:01:43. **Hasi**: 00:09:15. **Bukatu**: 00:10:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Mezara domeketan goizez joaten ziren. Sepultura egiten zenean limosna botatzen zen hilentzako. Domekan arratsaldez dotrina izaten zuten eta honen ostean, elizkizunera derrigor joan behar ziren. Elizara joateko ordu erdi bat ematen zuten, oinez joan behar baitzuten.

3. Alde handia mutil eta nesken artean

- **Erref**: ART-004/006
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 00:10:58. **Bukatu**: 00:12:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Neskek bizikleta errekaduak egiteko baino ez zuten erabiltzen. Domeketan neskak diru gabe joaten ziren Gernikara, mutilek, ordea, dirua eramaten zuten. Alde handia zegoen mutilek eta neskek jasotzen zuten tratuan. Neskak etxekoandreak izateko prestatzen ziren. Bera ile-apaintzailea izan zen.

4. Lan eta lan

- **Erref**: ART-004/008
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:12:35. **Bukatu**: 00:13:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Txikitatik beharrean ibili da, baina zoriontsua zen. Berak sei urte zituela bere neba-arrebak jagoten hasi zen eta soloan lanean. Behin, aitak Lekeitioraino artoa eta garia astoz eraman behar izan zituen errota batera ehotzera; lehen bizitza oso gogorra zen.

5. Zegoena jaten zen

- **Erref**: ART-004/009
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:13:50. **Bukatu**: 00:15:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Bere baserria oso handia zen eta beti zeukaten zerbait jateko. Batzuetan, errotak itxita zeudenean, ez zegoen ez ogirik, ez talorik; goizez patatak gosaltzen ziren eta bazkaltzeko berriro patatak indabekin. Gurasoentzat gogorra izaten zen, baina umeak edozein jakirekin konformatzen ziren.

6. Isuna

- **Erref**: ART-004/010
- **Iraupena**: 0:02:13. **Hasi**: 00:15:30. **Bukatu**: 00:17:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Behin ama eta ahizpa nagusiena astoz Gernikako plazara joan ziren indabak saltzen eta bidean postuko ugazabarekin topatu ziren. Honek ea nora zihoan galdetu zion amari eta amak plazara zihoala esan zion, eskola hasi berri zegoela eta seme-alabentzako materiala eta abarkak erosi behar zituela. Gizonak 2.000 pezetako isuna jarri zion.

7. Dirua behar zen

- **Erref**: ART-004/011
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 00:17:43. **Bukatu**: 00:20:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Arrautzak saltzen ziren azukrea eta ogia edukitzeko. Garai horretan, errazionamendua zegoenez, dirua behar zen gauzak eduki ahal izateko. Beraiek nahiko ondo zeuden beste batzuekin konparatuz, errenta ordaindu behar ez zutelako. Errenta Errege egunean eta Santu Tomasen ordaintzen zen. Errenta, diruarekin ordaintzen zen eta aparte opariak egiten ziren.

8. Irakurtzen

- **Erref**: ART-004/012
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 00:20:25. **Bukatu**: 00:22:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:
Ez zen eskolara joan baina bai dotrinara. Dotrinara joan zenerako bazekien irakurtzen, beti gustukoa izan duelako. Irakurtzea ez zegoen ondo ikusita lan egin behar zelako eta ezkutuan egiten zuen.

9. Euskara

- **Erref**: ART-004/014
- **Iraupena**: 0:03:24. **Hasi**: 00:23:40. **Bukatu**: 00:27:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Txorierriko euskara, Arratzuko euskara eta batura nahasten ditu berba egiterakoan. Semeei "aite" esaten irakatsi beharrean, "aita" esaten irakatsi zien. Erdaratik datozen hitzak ez zaizkio gustatzen eta Sondikan oso txarto egiten dela berba esaten du.

10. Bizikleta

- **Erref**: ART-004/017
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:30:40. **Bukatu**: 00:31:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:
Mutilen bizikleta aurrean jesarrita joatea bekatua zen. Berak bizikleta zeukan, baina domeketan mutilek erabiltzen zuten. Neskek lanera joateko bizikleta erabiltzen zuten, mutilek, ordea, erromerietara joateko. Mutil guztiek zeukaten bizikleta.

11. Guraso zorrotzak

- **Erref**: ART-004/018
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:31:40. **Bukatu**: 00:32:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Gurasoak oso zorrotzak ziren, batez ere aita. Behin berandu heldu ziren eta etxeko atea itxita aurkitu zuten, sartu ezinik. Etxeko aurreko aldean balkoi bat zegoen eta azpian harrizko mahai bat. Ahizpa nagusia mahaitik balkoira igo zen eta atea ireki zien.

12. Jaia bai, lana ere bai

- **Erref**: ART-004/019

- **Iraupena**: 0:01:44. **Hasi**: 00:32:59. **Bukatu**: 00:34:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Gernikako jaietan ordu biak arte uzten zieten, baina hurrengo egunean goiz-goizean denak solora lanera joan behar ziren, artajorran. Artajorra eskuz egiten zen. Artoa ereiteko idiak erabiltzen ziren.

13. Koltxoiak

- **Erref**: ART-004/020
- **Iraupena**: 0:02:27. **Hasi**: 00:34:43. **Bukatu**: 00:37:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Artoa inguratzen duen azalak, kapatxa dauka izena eta ganaduak jan zezan erabiltzen zen, sabaian gordetzen zen lastoarekin batera. Koltxoiak egiteko kapatxa ere erabiltzen zen, bi koltxoi mota zeuden: artilezkoak (goian jartzen zirenak) eta kapatxazkoak (artilezkoen azpian jartzen zirenak). Koltxoiak garbitzeko oihala kentzen zen, artilea atera, korapiloak askatu eta eguzkitan jartzen ziren.

14. Arto-bizarrak erretzen

- **Erref**: ART-004/021
- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:37:10. **Bukatu**: 00:38:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:
Kapatxarekin eta honen bizarrekin zigarroak egiten ziren. Berak bere nebarekin ezkutuan erretzen zuen. Erretzea bekatua zen.

15. Etxeko erremedioak

- **Erref**: ART-004/024
- **Iraupena**: 0:03:46. **Hasi**: 00:40:19. **Bukatu**: 00:44:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Erretzen zirenean olioa erabiltzen zen. Zaurietan oliba olioa jartzen zen, kala hosto batekin estali eta gero benda bat. Askotan bendak egiteko zapiak

erabiltzen ziren. Hagineko mina kentzeko berakatza erabiltzen zen, baina ez zegoen mina kentzerik. Behin aitak izekori kordel batekin hagin bat atera zion. "Espiritu" izeneko alkohola asko erabiltzen zuten sendatzeko.

16. Hilekoa

- **Erref**: ART-004/025
- **Iraupena**: 0:02:59. **Hasi**: 00:44:05. **Bukatu**: 00:47:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:
Hileko mina kentzeko ez zegoen ezer, mina oso handia bazen coñac-a hartzen zen. Lehen hilekoa ezkutuan bizitzen zen, ez gaur egun bezala. Etxean egindako zapiak erabiltzen ziren ez zikintzeko eta gero ondo garbitzen ziren berriz erabiltzeko.

17. Permanentea eta tindagaiak

- **Erref**: ART-004/031
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:57:15. **Bukatu**: 00:59:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak

Laburpena:
Pelukeria ikasitakoan permanentea zegoen modan eta plantxarekin ilea erre egiten zen. Bera ikasten hasi zenean likido batzuekin egiten zen. Hainbat moda egon ziren. Seme-alabak hazi zirenean, ile-apaindegi batean beharrean hasi zen ostiral eta larunbatetan. Bere garaian tindagaiak asko erabiltzen ziren, nahiz eta oso txarto gelditu. Tindagaia erabili baino lehen alergia proba egiten zuten besoan.

18. Euskarazko berbak, modu batera edo bestera

- **Erref**: ART-004/032
- **Iraupena**: 0:04:53. **Hasi**: 00:59:17. **Bukatu**: 01:04:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Arratzun granoari "bona" esaten zitzaion. Arratzuko euskara Markinako euskararen antzekoa zen. Arratzuko euskarari buruzko hausnarketa egiten du.

19. Txiroak laguntzen

- **Erref**: ART-004/034
- **Iraupena**: 0:02:33. **Hasi**: 01:05:30. **Bukatu**: 01:08:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Beste batzuk

Laburpena:
Bere familiak txiroak laguntzen saiatzen zen. Berak beti ematen zuen dirua laguntzeko. Garai hartan, Arratzun ez zegoen beharrik eta behar izana handia zen. Sepulturetan dirua uzten zen eta herri guztietako elizetan egoten ziren. Bere garaian, Pazkoan, aitabitxik eta amabitxik mokotsak oparitzen zizkien besoetakoei.

20. Prozesioak

- **Erref**: ART-004/035
- **Iraupena**: 0:02:53. **Hasi**: 01:08:03. **Bukatu**: 01:10:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Aste Santua

Laburpena:
Pazkoa egun handia zen, Garizumak pasata baitzeuden. Garizuman ez ziren Gernikara joaten, ez zegoen musikarik eta santuak izara batekin estaltzen ziren; prozesioak ere egiten ziren. Prozesioetan, San Juan errukiko Ama Birjina eta Jesu Kristo ateratzen ziren, kanposantura eroan eta berriro herrira itzultzen ziren. Oso denbora gutxian ohitura asko aldatu dira.

21. Erramu Eguna

- **Erref**: ART-004/036
- **Iraupena**: 0:03:04. **Hasi**: 01:10:56. **Bukatu**: 01:14:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Beste batzuk

Laburpena:
Letaniak zelan abesten zituzten azaltzen digu eta apur bat kantatzen du. Erramu Egunean mezara oso dotore joaten ziren, gurutzeak bedeinkatzen ziren geroago soloan jartzeko.

22. Gabonetako kantak

- **Erref**: ART-004/039
- **Iraupena**: 0:02:26. **Hasi**: 01:16:18. **Bukatu**: 01:18:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Gabon kantak

Laburpena:
Gauero kantatzen zuten etxean, baina berak ez du kantarik gogoratzen. Gabonetan asko kantatzen zen eta gabon kanta pare bat kantatzen ditu.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-20

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com